

ДЫДАКТЫЧНАЯ ГУЛЬНЯ ЯК СРОДАК ФАРМІРАВАННЯ БЕЛАРУСКАГА МАЎЛЕННЯ ДЗЯЦЕЙ ДАШКОЛЬНАГА ЎЗРОСТУ

Гульня – гэта велізарнае светлае акно, праз якое ў духоўны свет дзіцяці ўліваецца жыватворны паток уяўленняў і паняццяў аб навакольным свеце. Гульня – гэта іскра, што запальвае агеньчык дапытлівасці і цікаўнасці.

В. А. Сухамлінскі

Н. С. Старжынская адзначала, што «маўленчае развіццё дашкольнікаў у Беларусі ажыццяўляецца ў сітуацыі руска-беларускага дзвюхмоўя. Блізкасць беларускай і рускай моў стварае спецыфічныя ўмовы для маўленчага выхавання дашкольнікаў. Для пераважнай большасці дзяцей першай (роднай) мовай, на якой яны вучацца размаўляць і думаць, мець зносіны з людзьмі, якія іх акружаюць, пазнаваць рэчаіснасць, з'яўляецца руская. Беларуская ж мова храналагічна выступае для іх другой. У той жа час менавіта яна асэнсоўваецца грамадствам як родная мова, якая захоўвае нацыянальна-культурную ідэнтыфікацыю. Таму паўстае складаная праблема навучання дзяцей беларускай мове як роднай. Далучаць дашкольнікаў да роднага слова неабходна як мага раней – з моманту наведвання дзіцем дашкольнай установы. У гэтым выпадку маўленчыя механізмы, што фарміруюцца ў дзіцяці, «працуюць» не толькі на рускую, але і на беларускую мову» [1].

Выбар тэмы работы творчай групы намеснікаў загадчыкаў па асноўнай дзейнасці ўстаноў дашкольнай адукацыі быў абумоўлены шэрагам праблем, з якімі сутыкаюцца педагогічныя работнікі ўстаноў дашкольнай адукацыі Мінскай вобласці. Адна з іх заключаецца ў тым, што рускамоўныя дзеці на Беларусі ў асноўным разумеюць беларускае маўленне, могуць узнаўляць асобныя словы, выразы, невялікія вершаваныя творы і г.д. Аднак неабходнасці карыстацца беларускай мовай у штодзённым жыцці ў рускамоўных дзяцей мала. Арганізоўваць сваю дзейнасць і ажыццяўляць зносіны ім прасцей па-руску.

Неарганізаванае засваенне беларускай мовы прыводзіць да інтэрферэнцыі – «засмечанасці» мовы: пранікнення ў рускае маўленне дзяцей беларусізмаў, а ў беларускае – русізмаў. Пры гэтым дашкольнікі не заўважаюць сваіх памылак, у іх не фарміруецца чуццё адной і другой мовы. Сказанае сведчыць пра тое, што авалодаць правільным беларускім

маўленнем рускамоўныя дашкольнікі могуць толькі падчас спецыяльна арганізаванага мэтанакіраванага навучання нацыянальнай мове. [1].

Пошук шляхоў вырашэння праблем паказаў, што эфектыўнымі сродкамі могуць быць мастацкая літаратура і гульня.

Па меркаванню Н. С. Старжынскай, «роля мастацкай літаратуры павялічваецца ў сітуацыі блізкароднаснага білінгвізму. Паколькі дзеці часта чуюць змешаную руска-беларускую гаворку, недасканалае маўленне выхавальніка, далучыць іх да жывога беларускага слова, садзейнічаць засваенню выразных сродкаў роднай мовы на ўзроўні чуцця і тым самым забяспечыць ўзбагачэнне духоўнага свету кожнага дзіцяці магчыма толькі праз мастацкую літаратуру» [1].

Гульнявая ж дзейнасць – гэта асаблівая сфера чалавечай актыўнасці, у якой асоба не мае ніякіх іншых мэтаў, акрамя атрымання задавальнення, задавальнення ад праявы фізічных і духоўных сіл. А дыдактычная гульня – гэта яшчэ і навучальная гульня. Яе галоўная асаблівасць у тым, што дзеці гуляюць, не падзраючы, што засвойваюць новыя веды.

Можна зрабіць вынік, што дыдактычная гульня не толькі падтрымлівае актыўную цікавасць дашкольнікаў да мастацкай літаратуры, але і мае вялікае адукацыйнае значэнне. Яна дапамагае ў далучэнні выхаванцаў да даступных твораў мастацкай літаратуры розных жанраў, засваенні звестак пра дзіцячых пісьменнікаў і паэтаў, у развіцці маўленчых навыкаў выхаванцаў, становіцца мэтазгоднай формай нерэгламентаванай дзейнасці дзяцей, можа ўключацца ў змест спецыяльна арганізаваных заняткаў ва ўстанове дашкольнай адукацыі, дазваляе арганізаваць зносіны паміж усімі членамі сям’і падчас адпачынку ў выхадны дзень.

Вышэйназваныя фактары і вызначылі тэму работы творчай групы намеснікаў загадчыкаў па асноўнай дзейнасці ўстаноў дашкольнай адукацыі Мінскай вобласці на 2021 год – «Дыдактычная гульня як сродак фармавання беларускага маўлення дзяцей дашкольнага ўзросту». Мэтай дзейнасці з’яўлялася распрацоўка і апрабаванне аўтарскіх дыдактычных гульняў, накіраваных на рэалізацыю зместу адукацыйнай галіны «Мастацкая літаратура» вучэбнай праграмы дашкольнай адукацыі; распаўсюджванне перспектыўнага педагагічнага вопыту ўдзельнікаў творчай групы на абласных і рэспубліканскіх мерапрыемствах.

Работа была арганізавана паэтапна:

1 этап – **падрыхтоўка кансультацый, стварэнне відэалекцый** (у праграме MS PowerPoint) па выкарыстанню розных жанраў беларускай мастацкай літаратуры і фальклору ў адукацыйным працэсе (*дадатак 1*).

2 этап – **распрацоўка і стварэнне аўтарскіх дыдактычных гульняў**, накіраваных на рэалізацыю зместа адукацыйнай галіны «Мастацкая літаратура» вучэбнай праграмы дашкольнай адукацыі (*дадатак 2*).

Уся работа вялася ў рэжыме сумеснага доступу з выкарыстаннем сэрвісаў Google. У тэматычнай папцы на Google Дыску была створана «метадычная скарбонка» з памяткамі па распрацоўцы і стварэнню кансультацыі, відэалекцыі, дыдактычнай гульні, а таксама электроннымі варыянтамі метадычных выданняў. Практычныя матэрыялы – кансультацыі і дыдактычныя гульні – размяшчаліся ў індывідуальных папках удзельнікаў творчай групы, а відэалекцыі – YouTube канале адрэса дашкольнай і пачатковай адукацыі МАІРА. Сылкі на дадзеныя відэаролікі, у выглядзе QR-кодаў, даваліся ў тэксце кансультацый.

Аўтарскія дыдактычныя гульні ўключалі метадычныя парады, настолку (друкаваны варыянт) і электронны варыянт ў праграме MS PowerPoint.

Прэзентацыя дадзеных распрацовак адбылася на пасяджэнні творчай групы ў форме аўкцыёна. Кожны з удзельнікаў праявіў творчасць не толькі падчас распрацоўкі гульні, але і крэатыўна прэзентаваў яе. Былі прадстаўлены і рэкламныя відэаролікі, і стэндавыя прэзентацыі, і непасрэдна самі гульні як у настольна-друкаваным выглядзе, так і ў інтэрактыўным.

У рамках дадзенага пасяджэння таксама былі падведзены вынікі работы абласной творчай групы па тэме «Арганізацыя адукацыйнага працэсу на беларускай мове ва ўстанове дашкольнай адукацыі». Дадзеная тэма распрацоўвалася на працягу трох гадоў і ахапіла работу з педагогамі, выхаванцамі і іх бацькамі. Вынікам гэтай працы стала стварэнне электроннага інтэрактыўнага дапаможніка на платформе Google Site (*дадатак 3*).

Дадзены сэрвіс быў прадстаўлены на канферэнцыі педагогічных работнікаў Мінскай вобласці «Адзінства, грамадзянскасць, патрыятызм – ключавы рэсурс развіцця адукацыі Міншчыны» кіраўніком творчай групы, метадыстам вышэйшай катэгорыі вучэбна-метадычнага адрэса дашкольнай і пачатковай адукацыі ДУА «Мінскі абласны інстытут развіцця адукацыі» Шаціла Вольгай Іванаўнай і ўдзельнікам творчай групы, намеснікам загадчыка па асноўнай дзейнасці ДУДА «Уздзенскі яслі-сад № 3» Чарнавус Акасанай Валянцінаўнай.

Акрамя таго, Аксана Валянцінаўна падзялілася вопытам работы па выкарыстанню беларускай мастацкай літаратуры як сродка фарміравання асноў грамадзянскасці ў дзяцей дашкольнага ўзросту падчас правядзення Дня педагогічнага работніка ўстановы дашкольнай адукацыі ў рамках XI

педагогічнага марафона кіруючых работнікаў і спецыялістаў адукацыі Мінскай вобласці.

Спасылкі на электронны інтэрактыўны дапаможнік размешчаны ў сеткавай супольнасці педагогаў устаноў дашкольнай адукацыі Мінскай вобласці «Территория детского развития: старт в будущее» і на сайтах устаноў дашкольнай адукацыі, дзе працуюць удзельнікі творчай групы.

Работа па распаўсюджванню перспектыўнага вопыта будзе працягвацца. У перспектыве, гэта:

- III форум педагогічных работнікаў устаноў дашкольнай адукацыі Мінскай вобласці «Ориентиры детства»;

- публікацыі ў часопісах «Образование Минщины», «Пралеска» і іншых сродках масавай інфармацыі;

- удзел у абласных і рэспубліканскіх конкурсах, накіраваных на выкарыстанне інфармацыйна-камунікацыйных тэхналогій у прафесійнай дзейнасці педагогічных работнікаў устаноў адукацыі.

Спіс выкарыстаных крыніц

1. Старжынская, Н. С. Методыка развіцця роднай мовы : вучэб. дапаможнік / Н. С. Старжынская, Дз. М. Дубініна. – 2-е выд., выпр. – Мінск : Выш. шк., 2008. – 301 с.

Спіс кансультацый і відэалекцый

па выкарыстанню розных жанраў беларускай мастацкай літаратуры і фальклору ў адукацыйным працэсе

№ п/п	Аўтар	Тэма кансультацыі і відэалекцыі	Спасылка на кансультацыю	QR-код на відэалекцыю
1.	Андрыянава Юлія Пятроўна, намеснік загадчыка па асноўнай дзейнасці ДУА «Яслі-сад №2 г. Мар’іна Горка»	Кніжная графіка і ілюстрацыя як сродак далучэння да беларускай мовы дзяцей ранняга і дашкольнага ўзросту	https://drive.google.com/file/d/1ZmSy-EUK5NW0mIyg8lTAAo7k18MnEpEC/view?usp=sharing	
2.	Белякова Святлана Васільеўна, намеснік загадчыка па асноўнай дзейнасці ДУА «Яслі-сад №7 “Сонейка” г. Жодзіна»	Методыка азнаямлення дзяцей старшага дашкольнага ўзросту з легендамі і паданнямі	https://drive.google.com/file/d/1c3dLuYtYVWza8bJA1Q891immwp u0a3BV/view?usp=sharing	
3.	Вадап’ян Алена Мікалаеўна, намеснік загадчыка па асноўнай дзейнасці ДУА «Яслі-сад №1 г. Дзяржынска»	Формы, метады і прыёмы азнаямлення дзяцей дашкольнага ўзросту з апавяданнямі	https://drive.google.com/file/d/1U2qada8FZ5PCgRbua11alC4z1uVXqWDZ/view?usp=sharing	
4.	Валуевіч Лена Аляксандраўна, намеснік загадчыка па асноўнай дзейнасці ДУА «Яслі-сад №3 г. Капыля»	Методыка азнаямлення выхаванцаў з вершамі	https://drive.google.com/file/d/1BUX50XUIE107DCMBOlfASc-1eReqk8jX/view?usp=sharing	
5.	Ксяндзова Наталля Ўладзіміраўна, намеснік загадчыка па асноўнай дзейнасці ДУА «Дашкольны цэнтр развіцця дзіцяці “Сонейка” г. Крупкі»	Азнямленне дзяцей дашкольнага ўзросту з прыказкамі і прымаўкамі	https://drive.google.com/file/d/1Da4ExQEVXJrcOStoIEod3CXF_Nd3yj3L/view?usp=sharing	
6.	Макарская Алена Віктараўна, намеснік загадчыка па асноўнай дзейнасці ДУА «Лошніцкі яслі-сад Барысаўскага раёна»	Азнямленне дзяцей дашкольнага ўзросту з небыліцамі	https://drive.google.com/file/d/1ghrV0apQjwZSvinOKJznwO2HQDRDVqeh/view?usp=sharing	

№ п/п	Аўтар	Тэма кансультацыі і відэалекцыі	Спасылка на кансультацыю	QR-код на відэалекцыю
7.	Пятрова Дар'я Юр'еўна, намеснік загадчыка па асноўнай дзейнасці ДУА «Яслі-сад № 4 г. Стоўбцы»	Методыка азнаямлення дзяцей дашкольнага ўзросту з літаратурнымі казкамі	https://drive.google.com/file/d/1adQBUutXYJtParlhuGebukOWCjHk46Uh/view?usp=sharing	
8.	Розум Вольга Аляксандраўна, намеснік загадчыка па асноўнай дзейнасці ДУА «Старадарожскі дашкольны цэнтр развіцця дзіцяці»	Выкарыстанне песенек і пацешак у развіцці беларускага маўлення дзяцей ранняга і дашкольнага ўзросту	https://drive.google.com/file/d/19TaUNWU5wesdyhYxTBOq7J_ZORImKm0O/view?usp=sharing	
9.	Рубацкая Наталля Генадзьеўна, намеснік загадчыка па асноўнай дзейнасці ДУА «Яслі-сад №3 “Пралеска” г. Воложын»	Азнямленне дзяцей дашкольнага ўзросту з загадкамі	https://drive.google.com/file/d/1hqS0IQ8QQwyFyt2LSu8ANGSyQMMLcmXP/view?usp=sharing	
10.	Худніцкая Алена Уладзіміраўна, намеснік загадчыка па асноўнай дзейнасці ДУА «Дашкольны цэнтр развіцця дзіцяці г. Салігорска»	Методыка азнаямлення дзяцей дашкольнага ўзросту з беларускімі народнымі казкамі	https://drive.google.com/file/d/1uDWcyDdHQqU12HGZCQXsF7G8uzMKB-KC/view?usp=sharing	
11.	Чарнавус Аксана Валянцінаўна, намеснік загадчыка па асноўнай дзейнасці ДУА «Уздзенскі яслі-сад №3»	Методыка азнаямлення дзяцей ранняга і дашкольнага ўзросту з малымі формамі фальклору: лічылкамі	https://drive.google.com/file/d/143gjd9IFDj-TPlgnYLvN3BVRnOSyMIAj/view?usp=sharing	
12.		Методыка азнаямлення дзяцей ранняга і дашкольнага ўзросту з малымі формамі фальклору: калыханкамі, заклічкамі і прыгаворкамі	https://drive.google.com/file/d/1yryTg3NObetWYoWV5CVUz8172441uqj/view?usp=sharing	

Спіс аўтарскіх дыдактычных гульніў,

накіраваных на рэалізацыю зместа адукацыйнай галіны «Мастацкая літаратура» вучэбнай праграмы дашкольнай адукацыі

№	Аўтар	Назва дыдактычнай гульні	Спасылка
1.	Андрыянава Юлія Пятроўна, намеснік загадчыка па асноўнай дзеянасці ДУА «Яслі-сад № 2 г. Мар’іна Горка»	«Мастакі і іх ілюстрацыі» Дыдактычная задача: замацаваць веданне беларускіх мастакоў і іх ілюстрацый.	https://drive.google.com/drive/folders/1HijVOZ0Grp075drhA8GqguZxOa_Ef9Cl?usp=sharing
2.	Белякова Святлана Васільеўна, намеснік загадчыка па асноўнай дзеянасці ДУА «Яслі-сад №7 “Сонейка” г. Жодзіна»	«Што лішняе?» Дыдактычная задача: замацаваць веданне беларускіх паданняў, легендаў і рускіх былін; ўзмацніць уражанні дзяцей ад успрымання мастацкіх тэкстаў; развіццё маўлення на беларускай мове.	https://drive.google.com/drive/folders/1tGIwQQK7Fio2CCPACAwnlNxZXcDM44RE?usp=sharing
3.	Валуевіч Лена Аляксандраўна, намеснік загадчыка па асноўнай дзеянасці ДУА «Яслі-сад № 3 г. Капыля»	«У міфічным свеце рыфмы» Дыдактычная задача: фарміраваць уменне падбіраць рыфму да пэўнага слова з дапамогай прадметных малюнкаў; развіваць цікавасць да рыфмы; выхоўваць станоўчыя адносіны да культуры беларускага народа.	https://docs.google.com/presentation/d/10gwraHvbeUrOw93pqPcofX4zTqjkmfi1/edit?usp=sharing&oid=109728752547754026079&rtpof=true&sd=true
4.	Макарская Алена Віктараўна, намеснік загадчыка па асноўнай дзеянасці ДУА «Лошніцкі яслі- сад Барысаўскага раёна»	«Несцеркавыя небыліцы» Дыдактычная задача: фарміраваць уяўленні пра небыліцы; развіваць уменне ўсталёўваць прычынна- выніковыя сувязі і залежнасці паміж аб’ектамі і з’явамі, намаляванымі на сюжэтных малюнках.	https://drive.google.com/drive/folders/1gi9QjzGzJM5im0C7GhKQMeO-R-n6WloF?usp=sharing
5.	Пятрова Дар’я Юр’еўна, намеснік загадчыка па асноўнай дзеянасці ДУА «Яслі-сад № 4 г. Стоўбцы»	«Літаратурнае судоку» Дыдактычныя задачы: фарміраваць уяўленні пра літаратурныя казкі як асобны жанр прозы і паэзіі; фарміраваць цікавасць да кніжнай ілюстрацыі; развіваць лагічнае мысленне, уменне супастаўляць і адрозніваць прадметы па агульных прыкметах.	https://drive.google.com/drive/folders/1CHz-p8WQLPZ-uIUaF8jgxmwmI7uwg3o?usp=sharing

№	Аўтар	Назва дыдактычнай гульні	Спасылка
6.	Розум Вольга Аляксандраўна, намеснік загадчыка па асноўнай дзейнасці ДУА «Старадарожскі дашкольны цэнтр развіцця дзіцяці»	<p>«З пацешкаю гуляю – мову развіваю»</p> <p>Дыдактычная задача: фарміраваць навыкі ўзнаўлення кароткіх літаратурных твораў на беларускай мове, развіваць уменне разумець беларускае маўленне, мастацкія творы на беларускай мове (празаічныя і вершаваныя); замацоўваць веданне зместу беларускіх песенек і пацешак; развіваць памяць, увагу, звязнае маўленне.</p>	https://drive.google.com/drive/folders/182MRpl5ovjkeLLDI4Jco0nug2Vt17Q-n?usp=sharing
7.	Рубацкая Наталля Генадзьеўна, намеснік загадчыка па асноўнай дзейнасці ДУА «Яслі-сад № 3 “Пралеска” г. Воложын»	<p>«Збяры агародніну»</p> <p>Дыдактычныя задачы: фарміраваць ўменні адгадаць загадкі, распазнаваць, аналізаваць і параўноўваць агародніну па апісанні, замацоўваць веды аб ёй, аб’ядноўваць у групу; развіваць увагу, памяць, звязнае маўленне.</p>	https://drive.google.com/drive/folders/1pY3Bb7xS57uu-34bAn0SF4hDQCP66xH_?usp=sharing
8.	Худніцкая Алена Уладзіміраўна, намеснік загадчыка па асноўнай дзейнасці ДУА «Дашкольны цэнтр развіцця дзіцяці г. Салігорска»	<p>Дыдактычная гульня па беларускай народнай казцы «Жаронцы»</p> <p>Дыдактычная задача: замацоўваць веданне зместу беларускай казкі; развіваць памяць, увагу, звязнае маўленне, маторыку.</p>	https://drive.google.com/drive/folders/12bguj04bYbUbHAQMqK92LOSAwu0m4OTk?usp=sharing
9.	Чарнавус Аксана Валянцінаўна, намеснік загадчыка па асноўнай дзейнасці ДУДА «Уздзенскі яслі-сад № 3»	<p>«Фальклорнае лато ад дзеда Барадзеда»</p> <p>Дыдактычная задача: фарміраваць і пашыраць уяўленні пра калыханкіі, лічылкі, заклічкі і прыгаворкі; развіваць уменне адрозніваць жанры фальклорных твораў, разумець іх характэрныя асаблівасці і сродкі выразнасці.</p>	https://drive.google.com/drive/folders/11NPtRxwZ_9sUCygUi5nE6yNa1VHHz45h?usp=sharing
10.	Шаціла Вольга Іванаўна, метадыст вучэбна-метадычнага аддзела дашкольнай і пачатковай адукацыі ДУА «Мінскі абласны інстытут развіцця адукацыі»	<p>«Будзь уважлівы!»</p> <p>Дыдактычная задача: замацоўваць веданне зместу беларускіх вершаў; развіваць памяць, увагу, звязнае маўленне.</p>	https://drive.google.com/drive/folders/1XWqsDmwCN67GA0S44buXLSDwaHK_I_tF?usp=sharing

Інфармацыйны навігатар па электроннаму інтэрактыўнаму дапаможніку
«Арганізацыя адукацыйнага працэсу на беларускай мове ва ўстанове дашкольнай адукацыі»

Электронны інтэрактыўны дапаможнік «Арганізацыя адукацыйнага працэсу на беларускай мове ва ўстанове дашкольнай адукацыі» – гэта вынік дзейнасці творчай групы намеснікаў загадчыкаў па асноўнай дзейнасці ўстаноў дашкольнай адукацыі Мінскай вобласці. Прайдзіце па яго старонках і не пашкадуеце, таму што наш дэвіз: «Лепшы вопыт – у практыку кожнага». Бярыце мабільны тэлефон з камерай, запускаяце праграму для сканіравання QR-кода, наводзьце аб'ектыў камеры на QR-код і – наперад.

Першы крок, які мы раім зрабіць – гэта пазнаёміцца з **АЎТАРАМІ**

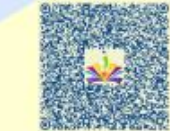
МЕТАДЫЧНАЯ СКАРБОНКА – гэта сапраўдная скарбніца», дзе можна знайсці...

Абавязкова завітайце ў **ІТ-МАЙСТЭРНІЮ**, дзе можна знайсці карысныя лайфхакі для павышэння асабістай ІК-кампетэнтнасці. А яшчэ можна...

Якая форма работы будзе цікавай для бацькоў і эфектыўнай для педагогаў?
КВЭСТ!

«Віртуальны» квэст – гэта сучасна і заўсёды даступна

«Рэальны» квэст – весела, пазнавальна і захапляльна

...формы работы з педагогамі

...формы работы з бацькамі

...відзалежцы па методыцы

...кансультацыі па методыцы

ДЫДАКТЫЧНАЯ ГУЛЬНЯ + беларуская дзіцячая мастацкая літаратура... Як гэта аб'яднаць?

Прапануем **СПАСЫЛКІ**, якія могуць быць цікавымі і карыснымі для Вас і для бацькоў Вашых выхаванцаў!

... апісанне работы па стварэнні ўмоў для павышэння якасці адукацыйнага працэсу на беларускай мове

...матэрыялы, надрукаваныя ў СМІ

А яшчэ мы будзем удзячны, калі Вы падзеліцеся сваімі ўражаннямі. Зрабіць гэта

можна проста і хутка: адказаць на некалькі пытанняў **АНКЕТЫ**.